TÄBY

RUTIN **Reviderad version 2**
2015-03-30 Dnr SON 2015/70-79

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Planeringsavdelningen
Utredningsenheten
Marie Björkman
Cecilia Pettersson
Maria Rosendahl
Kerstin Stolt

Rutin för tillämpning av bestämmelser enligt lex Sarah

Inledning

Den 1 juli 2011 trädde nya bestämmelser om lex Sarah i kraft. Bestämmelserna omfattar hela socialtjänsten, verksamheter enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade och vid Statens institutionsstyrelse (SIS).

Syftet med rutinen är att klargöra hur bestämmelserna i lex Sarah ska tillämpas i praktiken, vad som ska göras och av vem i processen kring rapportering och anmälan enligt lex Sarah. Rutinen omfattar verksamhet i kommunal regi samt myndighetsavdelningar.

Vägledning i vad som ska rapporteras eller anmälas, vad en rapport eller anmälan ska innehålla m.m. finns i

- Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2011:5 (S)
- Socialstyrelsens skrift ”Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah”
- Socialstyrelsens meddelandeblad 2015/01

Dokumenten kan laddas ner från www.socialstyrelsen.se samt från www.ivo.se (Inspektionen för vård och omsorg).

Definitioner

- *Närmaste chef*= den chef om har det operativa ansvaret för en enhet/avdelning
- *Enhetschef*=den chef som har det övergripande ansvaret för ett verksamhetsområde i kommunal regi
- *Avdelningschef*= den chef som har det övergripande ansvaret för ett verksamhetsområde
- *Utvecklingsledare*= utvecklingsledare social omsorg centralt

Skyldighet att rapportera

Att medverka till god kvalitet är att vara uppmärksam och påtala avvikande händelser, t ex när rutiner inte följs, när bemötande brister eller när den enskilde inte får den omsorg han eller hon skulle ha.

Den som är anställd (oavsett anställningsform), har ett uppdrag eller gör praktik inom socialtjänsten, inom verksamhet enligt LSS eller vid Statens institutionsstyrelse (SIS) är skyldiga att rapportera om han eller hon får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande.

Den som är skyldig att rapportera ska göra det utan att värdera hur allvarlig en händelse är. Om det rapporterade är ett faktiskt missförhållande avgörs under den utredning som följer.

Det är bara den som omfattas av rapporteringsskyldigheten som kan rapportera ett missförhållande eller en risk för ett missförhållande. Skyldigheten att rapportera gäller såväl handläggning som utförande av insatser och såväl kommunala som privata utförare.

Vad ska rapporteras?

Rapporteringsskyldigheten omfattar såväl utförda handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl har låtit bli att utföra. Det som har utförts eller inte utförts ska ha inneburit ett hot mot eller ha medfört konsekvenser för den enskidles liv, säkerhet, fysiska eller psykiska hälsa. Det kan t ex handla om brister i bemötande, felaktig handläggning eller om insatser som har glömts bort eller har utförts på ett felaktigt sätt.

Även påtagliga risker för missförhållanden ska rapporteras. Med *påtaglig risk* menas att det är fråga om en uppenbar och konkret risk för ett missförhållande. Se vidare i Socialstyrelsens vägledning.

Information om rapporteringsskyldighet

I samband med att en anställning eller ett uppdrag påbörjas ska den som omfattas av rapporteringsskyldigheten få information om vad skyldigheten innebär samt hur rapportering ska gå till under de tider på dygnet verksamheten pågår. Information ska lämnas muntligt och skriftligt av den funktion som verksamheten utsett. Information ska därefter lämnas återkommande minst en gång per år.

Inom (verksamhetsområde/enhet) är (funktion) ansvarig för att informera rapporteringsskyldiga om innebörden i rapporteringskyldigheten samt hur och till vem rapportering ska göras.

Rapportering av händelse (kommunal regi och myndighetsavdelning)

1
- Medarbetare upptäcker händelse som kan vara ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande

2
- Rapportering görs till den som är utsedd av ansvarig chef att ta emot rapporten (mottagare)

3
- Mottagare bedömer om det som rapporteras ska hanteras som en avvikelse eller utredas enlgit lex Sarah

4
- Om händelsen redan vid rapporteringen bedöms vara ett allvarligt missförhållande (även risk) ska anmälan göras omedelbart

5
- Mottagare lämnar information om inkommen rapport till ansvarig chef samt skickar information till utvecklingsledare

6
- Utvecklingsledare informerar avdelningschef/enhetschef och vidarebefordrar den skriftliga informationen till nämndsamordnaren (NÄS)

6
- NÄS registrerar handlingen och informerar socialchef

Rapportering av en avvikande händelse ska göras så snart som möjligt. Den som rapporterar behöver inte bedöma hur allvarlig händelsen är, det görs under utredningen. Rapporten kan lämnas muntligt eller skriftligt till mottagaren. För dokumentation finns en särskild blankett (se bilaga).

Om det redan vid rapporteringen är uppenbart att det rör sig om ett allvarligt missförhållande eller risk för ett allvarligt missförhållande, ska anmälan göras till IVO (se under ”Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg).

Mottagaren ansvarar för att informera närmaste chef om inkommen rapport samt för att skicka en skriftlig information till utvecklingsledaren (särskild blankett finns som bilaga.).

Om verksamhet bedrivs dygnet runt behöver närmaste chef besluta om hur rapportering ska göras av händelser som inträffar under kvällar, nätter och helger

Inom (verksamhetsområde/enhet) är (funktion) utsedd att ta emot rapport om missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande samt rapportera till ansvarig chef. Händelse som inträffar under kvällar, nätter och helger ska rapporteras enligt följande rutin:

Undanröja och avhjälpa (kommunal regi och myndighetsavdelning)

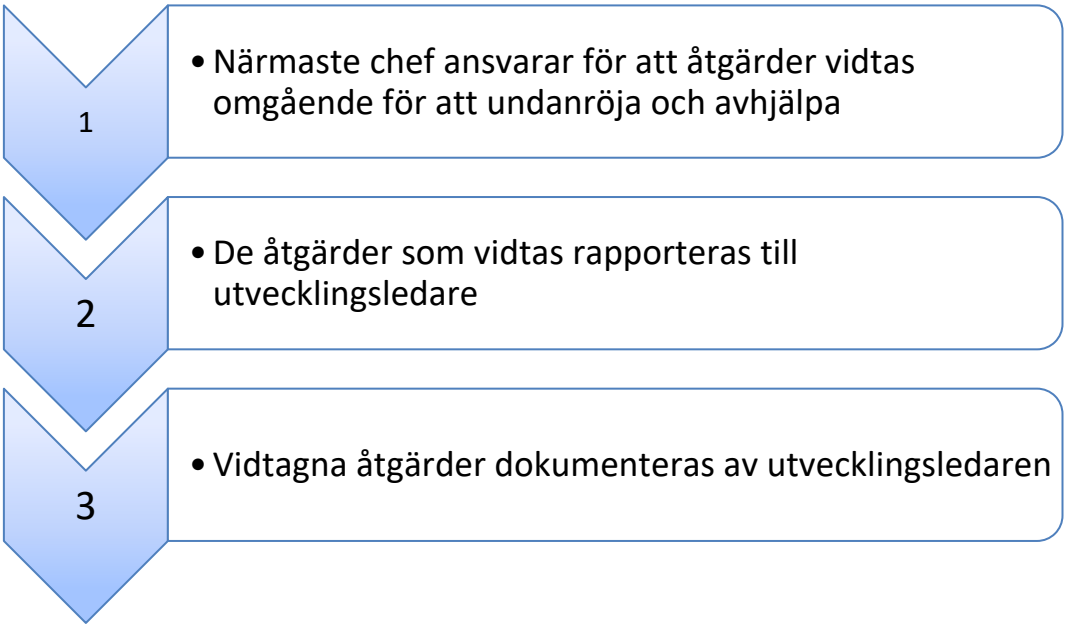

Den som tar emot rapporten om ett missförhållande/påtaglig risk för missförhållande har ett ansvarar för att se till att det omedelbart vidtas åtgärder eller att det eventuella missförhållandet undanröjs.

Åtgärder kan behöva vidtas omedelbart när rapporten tas emot, men också under eller efter utredningen. Åtgärder kan också behöva vidtas för att förhindra att det som rapporterats inträffar igen.

Om verksamhet bedrivs dygnet runt behöver ansvarig chef besluta vem som ska göra bedömningen under kvällar, nätter och helger.

Inom (verksamhetsområde/enhet) ansvarar närmaste chef för att bedöma om inkomna rapporter kräver omedelbara åtgärder, vilka åtgärder som i så fall ska vidtas och på vilket sätt beslutade åtgärder ska utföras. I ansvaret ingår att informera utvecklingsledare.

Utvecklingsledaren dokumenterar vidtagna åtgärder.

Utredning (kommunal regi och myndighetsavdelning)

1
- Utvecklingsledare inleder utredning omgående och...

2
- ... dokumenterar fortlöpande vad som framkommit under utredningen, vilka åtgärder som har vidtagits och vad som planeras.

3
- Om det rapporterade berör avdelningschef , enhetschef eller socialchef, svarar planeringsavdelningen för att genomföra utredningen

Det som har rapporterats ska utredas omgående. Utredningen syftar främst till att klarlägga vad som har hänt, varför det har hänt och vad som kan göras för att något liknande inte ska inträffa igen. Hur omfattande utredningen behöver vara beror på vad som har rapporterats. Angående vad utredningen ska innehålla, se kapitel fem i SOSFS 2011:5 samt Socialstyrelsens vägledning.

Av utredningen ska framgå om det rapporterade var ett missförhållande eller inte och om det i så fall var ett allvarligt missförhållande eller inte. Detsamma gäller om det rapporterade var en påtaglig risk för ett missförhållande, och om det i så fall var en påtaglig risk för ett missförhållande.

Utredningen ska göras på en särskild blankett (se bilaga). På blanketten finns en matris som är tänkt att fungera som ett stöd i bedömningen av det rapporterade.

Avsluta utredning med beslut (kommunal regi och myndighets-avdelning)

1
- Utvecklingsledaret lämnar förslag på beslut till avdelningschef

2
- Avdelningschef/enhetschef beslutar om att avsluta utredning samt, om det rapporterade bedöms som allvarligt, att anmälan ska göras til IVO

3
- Om utredningen genomförs av utredningsenheten, fattar socialchefen beslut om att avsluta utredningen samt om eventuell anmälan till IVO

4
- Om den händelse som utreds omfattar socialchefen, fattar socialnämndens ordförande belsut om att avsluta utredning samt eventuell anmälan till IVO

Utredningen av ett rapporterat missförhållande eller påtaglig risk för ett missförhållande ska avslutas med ett beslut. Beslutet fattas enligt socialnämndens delegationsordning.

Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg IVO (kommunal regi och myndighetsavdelning)

1. • Avdelningschef/enhetschef informerar socialchef om beslutet att anmäla ett allvarligt missförhållande till IVO
2. • Avdelningshef/enhetschef eller socialchef (i de fall utredning genomförts av utredningsenheten) ansvarar för att anmälan till IVO görs inom utsatt tid
3. • Avdelningschef/enhetschefeller socialchef lämnar handlingar till NÄS för registrering
4. • NÄS registrerar handlingen
5. • Socialchef informerar socialnämnden om anmälan till IVO vid nästkommande sammanträde om inte omständigheterna kräver annat

Anmälan om ett allvarligt missförhållande ska göras snarast, vilket är från den tidpunkt det konstateras att det rör sig om ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande. Det kan vara uppenbart redan när verksamheten tar emot en rapport. Det kan också visa sig i ett senare skede, under utredningen eller när utredningen är avslutad.

Blankett för anmälan, ”Anmälan lex Sarah”, finns tillgänglig på IVO:s hemsida *www.ivo.se*. Den utredning som har gjorts med anledning av det inträffade och andra handlingar som kan vara viktiga för IVO:s bedömning ska bifogas anmälan.

Om utredningen inte är klar när verksamheten gör anmälan till IVO, ska utredningen lämnas in så snart den är klar och senast två månader efter det att anmälan gjorts.

Utförare i enskild regi, inom andra nämnder och inom SiS

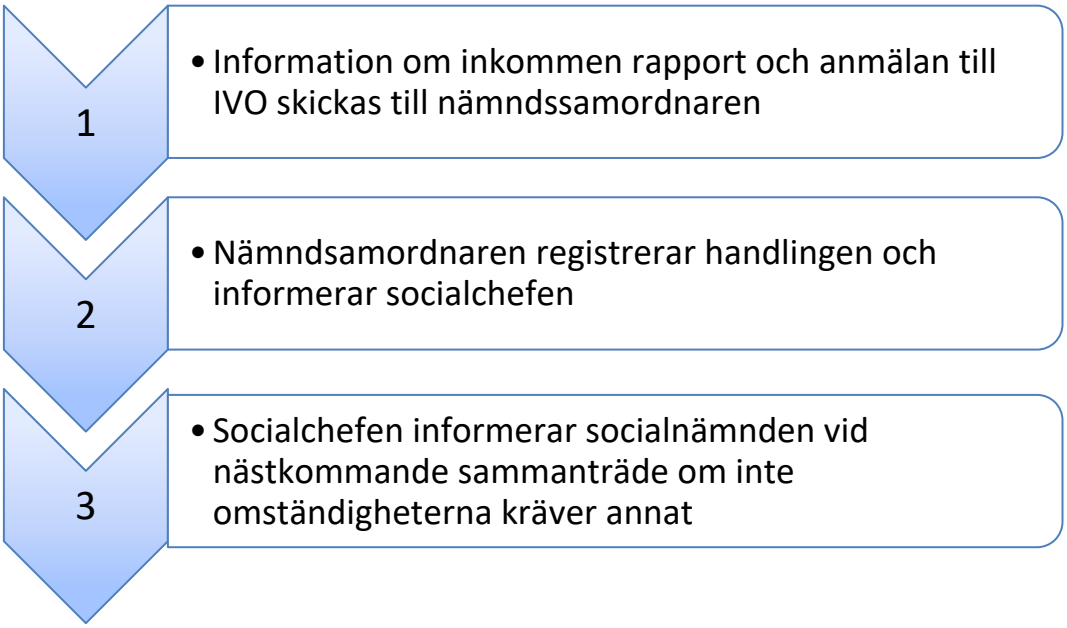

Den som bedriver verksamhet, oavsett regiform, ska upprätta rutiner för hur skyldigheten att rapportera, utreda, avhjälpa och undanröja missförhållanden och risker för missförhållanden ska fullgöras.

Utförare i enskild regi samt inom Statens institutionsstyrelse (SiS) är dessutom skyldiga att informera socialnämnden om inkommen rapport om missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande. Även andra nämnder som utför insatser på uppdrag av socialnämnden bör informera om inkomna rapporter.

Motsvarande skyldighet gäller även när ställningstagande eller beslut innebär att anmälan ska göras till IVO.

Informationen som lämnas ska omfatta vad som har framkommit i rapporten under utredningen, ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder.

Särskild blankett, se bilaga.

Information till brukare och berörd personal (kommunal regi och myndighetsavdelning)

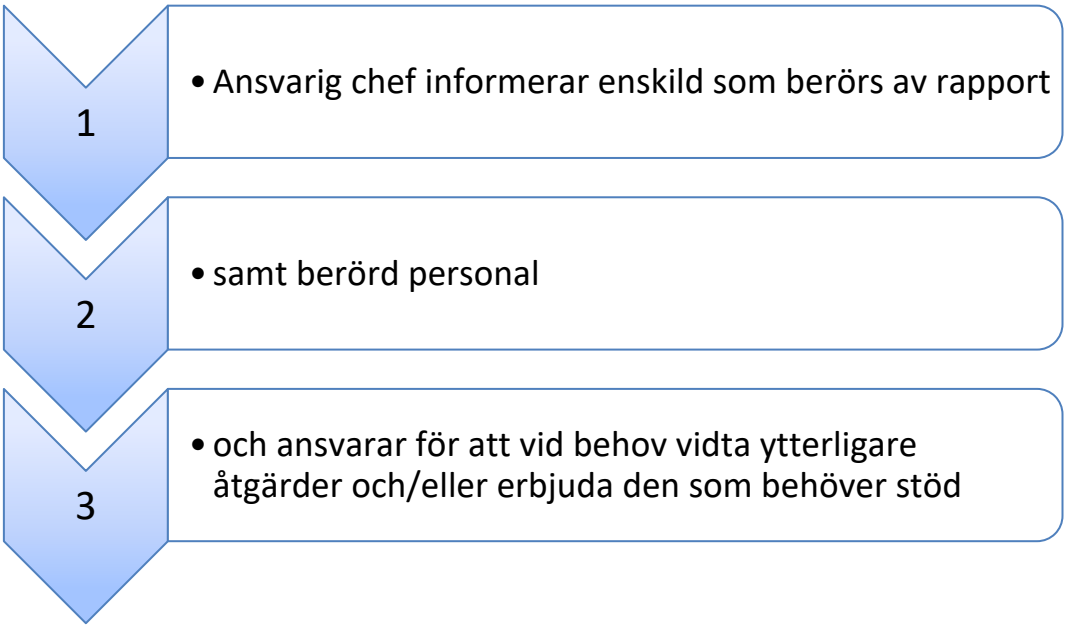

Utföraren (d.v.s. den som bedriver verksamhet) ansvarar för att informera berörd personal om en inkommen rapport och vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av den. Utföraren ansvarar också för att utse någon som tar ställning till om hur berörd personal ska ges stöd.

Årlig sammanställning

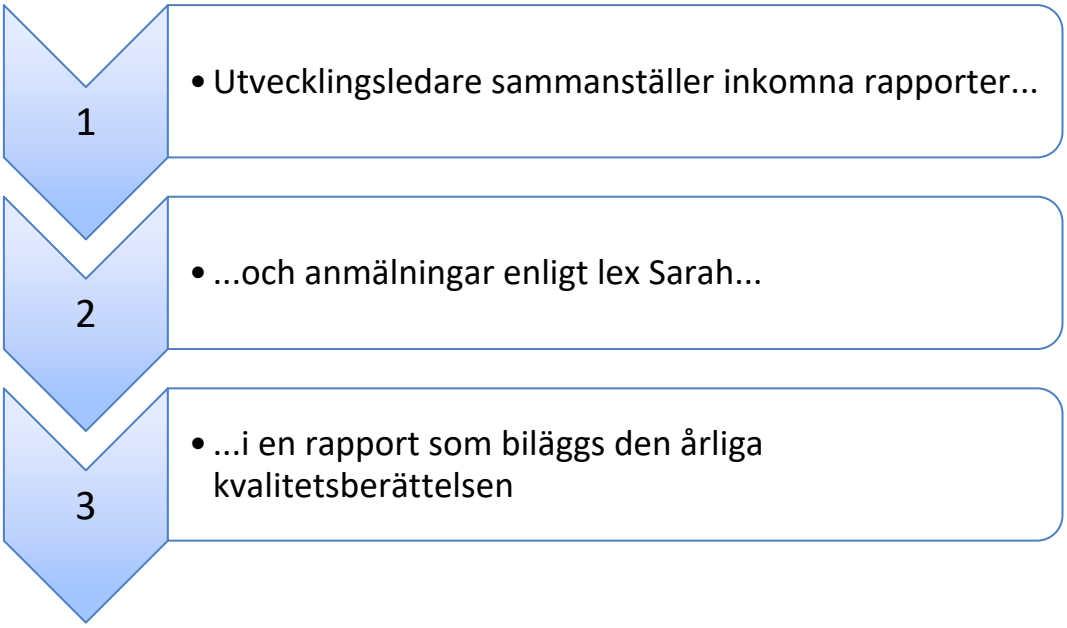

Utvecklingsledarna ansvarar för att i samband med att den årliga kvalitetsberättelsen sammanställs och rapporteras till socialnämnden, göra en sammanställning och analys av de rapporter och anmälningar enligt lex Sarah som gjorts under året. Av sammanställningen ska framgå vilka åtgärder som vidtagits. Sammanställningen biläggs kvalitetsrapporten.

Bilagor

1. Blankett för rapportering av missförhållande och påtaglig risk för missförhållande
2. Blankett för utredning med anledning av inkommen rapport
3. Blankett för information till socialnämnden om inkommen rapport
4. Blankett för information till socialnämnden om anmälan till IVO